

Konkurentsiamet
registrikood 70000303
Tatari tn 39, 10134 Tallinn

09.10.2025

Kokkuvõte õiguslikust analüüsist seoses Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 1227/2011 (REMIT) nõuete rakendatavusega Eesti seaduse alusel

Olete palunud koostada õigusliku analüüsi kehtivaid elektrituruseaduse (ELTS) ja maagaasiseaduse (MGS) sätete osas, et hinnata, kas need tagavad REMIT-is sätestatud turukuritarvituste keeldude täieliku ja selge ülevõtmise, kas need on kooskõlas Eesti karistusõigusega ning vajadusel teha ettepanekuid seaduseelnõu muutmiseks. Samuti koostasime lühikese kokkuvõtte REMIT rikkumiste menetlemisest Saksamaal, Prantsusmaal ja Hispaanias, kuid käesolevas kokkuvõttes seda ei puuduta.

Meie kokkuvõtlik hinnang on, et MGS ja ELTS turu kuritarvitamise sätted vajavad täpsustamist, need pole hetkel kooskõlas Eesti karistusõigusega ning seaduseelnõu vajab olulist muutmist, kui seadusandja soov on lahendada Konkurentsiameti poolt viidatud probleemid.

Jurisdiksiooni määramisel tuleks kaaluda erisätet. Jurisdiksiooni määramine taandub tegevuskoha määratlemisele, mille puhul tuleb kohaldada järgmisi põhimõtteid:

- Ubikviteedipõhimõte: süüteokoht on igal pool, kus ilmnevad süüteo koosseisu asjaolud, kuna kõik koosseisu osad kirjeldavad võrdselt teo ebaõigussisu (1-21-3514, p 13).
- Tegevuskoha laienemine adressaadini: Riigikohus leidis, et sõnumi puhul on tegevuskoht nii seal, kust sõnum saadeti, kui ka seal, kus kannatanu selle kätte sai.
- Tegevuskoht internetiteenuste puhul: kui süütegu pannakse toime internetiteenust kasutades, on teo toimepanemise kohaks vastava teenusepakkuja serveri asukoht (3-1-1-23-15, p 70).

Samuti teeme ettepaneku kaaluda täiendava, isikupõhimõttel põhineva jurisdiktsiooni kehtestamist väärtegudele valdkonnapõhiste seadustega, nagu maagaasiseadus (MGS) ja elektrituruseadus (ELTS), viitega KarS § 1 lõike 1 lausele 2 ning § 7 lõikele 1.

REMIT rikkumisi tuleks menetleda VTMS § 83 järgi maakohtumenetluses. See võimaldaks maakohtul teha otsuseid süüteoga saadud vara konfiskeerimise osas, menetleda kannatanu tsiviilhagi ning olla erapooletu osapool, kes otsustab REMIT-i rikkumisele vastava õiglase sanktsiooni üle, mh andes

Konkurentsiametile hetkel puuduva REMIT artikli 13 lg 2 p-st g) tuleneva õigus taotleda kohtult kutsetegevuse ajutist keeldu, mis on hetkel kohaldatav vaid kuritegude puhul. See eeldab aga eraldi menetlusosalise normi kannatanu osas, mis peaks olema analoogne KrMS §-idele 37-38¹. Lisaks on vajalik üle vaadata kannatanule kohaldatavad menetlustähtajad, eelkõige luua väärteotoimikuga tutvumise regulatsioon ning seejärel anda mõistlik tähtaeg kannatanule tsiviilhagi esitamiseks.

Konkurentsiameti pädevus tuleks viia kooskõlla REMIT artikliga 12. Selleks on vaja ellu viia kolm muudatust: 1) Konkurentsiametile tuleb anda õigus taotleda isikule kutsetegevuses ajutist tegutsemiskeeldu; 2) Konkurentsiametile tuleb anda õigus arestida füüsilise isiku vara väärteomenetluses; 3) ESS § 111¹ lg 1 tuleb tühistada ning seejärel saab Konkurentsiamet õigusliku aluse sideettevõtjatele päringu tegemiseks.

ELTS-i ja MGS-i ning REMIT määruse mõistete sisu tuleks samastada. Ühtlustamine. Mõisted, mis kattuvad siseriiklikus õiguses ning REMIT määruses, tuleb sisustada vastavalt REMIT-is sedastatule. Lisaks tuleks viidata siseriiklikus õiguses juba normides Konkurentsiameti enda ning ACER-i juhiste le kui allikale, millega sisustatakse väärteo norme.

Juriidilise isiku vastutus ja esindus. KarS § 14 lg 1 p 2 sedastatud organisatsiooniline vastutus annab õigusliku aluse REMIT rikkumiste puhul sisustada juriidilise isiku vastutust juriidilise isiku kui terviku tegematajätmist kaudu, nt puudulikud sise-eeskirjad, ebapiisav töötajate koolitamine, erinevate süsteemide puudumine jne. Lisaks on põhjendatud VTMS § 18 lg 3 muuta identseks KrMS §-ga 36, et juriidilist isikut saaksid esindada ka teised volitatud isikud peale seadusliku esindaja.

Tekitatud kahju ja saadud kasu tuvastamine ja määramine. Nii kehtiva kui kavandatava seaduseelnõu puhul ei ole väärteo objektiivse koosseisu eelduseks kahju tekkimine või kasu saamine. Väärteomenetluse käigus tuleks süüteoga saadud kasu ja tekitatud kahju määratleda vajadusel kasutades eksperdi koostatud ekspertiisiakti.

Väärteokoosseisude täpsustamine. Kavandatavad väärteokoosseisud on vastuolus määratletuse põhimõttega. Väärteokoosseisu lugeja peab aru saama, mis valdkonna või millega seotud nõude rikkumise eest väärteokoosseis karistab. Seega selle asemel et viidata lakooniliselt määruse artiklitele, avamata artiklites sätestatu sisu vähimalgi määral, tuleks normi adressaadile väga lühidalt anda ka esialgne teadmine, mida viidatud määruse artikkel sätestab.

Kuigi REMIT-is määratletud rikkumiste täielik ümberkirjutamine siseriiklikusse õigusesse ei ole otstarbekas, peaks süüteokoosseis ise siiski vähemalt põgusalt viidatud artikli sisu avama. Nii on väärteokoosseisu lugedes kohe teada, mis laadi ja valdkonna kohustust või keeldu viidatud artikkel reguleerib. Rikkumise paarisõnaline kirjeldamine pelgalt normi pealkirjas võib, aga ei pruugi määratletuse nõude täimiseks olla piisav.

Näide võimalikust sõnastusest: „Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 3 sätestatud siseteabel põhineva kauplemise keelu rikkumise eest, ...“

Samuti on kehtiva õiguse ja kohtupraktikaga vastuolus karistusmäärad, mis ei näe ette fikseeritud summana määratletud karistuse ülempiiri. Süütegude eest peab

olema ette nähtud karistusmäär, mis on konkreetselt määratletud ja mille kujunemine on normi adreessadile ja rakendajale selge.

Kaasaaitamiskohustuse regulatsiooni valik. Kuna nii juriidilisele kui ka füüsilisele isikule kehtib suuremas või väiksemas ulatuses enese mittesüüstamise privileeg, tuleb seadusandjal otsustada, kas a) sätestada ELTS-is ja MGS-is keeld kasutada kaasaaitamiskohustuse raames saadud teavet isiku suhtes algatatud süüteomenetluses või; b) täiendada eriseaduseid selgitavate sätetega, mis annavad menetlusalusele isikule õiguse keelduda ennast süüstava teabe väljastamisest ulatuses, milles see on kaitstud enese mittesüüstamise privileegiga.

Käesolev kokkuvõte õiguslikust arvamusest on koostatud vastavalt arvamuse koostamise ajal kehtivatele õigusaktidele ja allakirjutanu parimale arusaamisele arvamuse aluseks olevast regulatsioonist.

Advokaadibüroo ei võta endale kohustust uuendada ega täiendada arvamust selle andmise järgselt selle andmise aluseks olnud asjaolude, õigusaktide, tõlgenduste või kohtupraktika muutumisel, välja arvatud juhul, kui selles on selgelt teisiti kokku lepitud.

Käesolev õiguslik arvamus on konfidentsiaalne ja koostatud üksnes selle adreessadile ning Kliendi ja Advokaadibüroo vahel enne arvamuse koostamist kokku lepitud adreessaatidele. Arvamuse avaldamine muudele isikutele palume Advokaadibürooga eelnevalt kooskõlastada.

Andke palun teada, kui Teil on mistahes täiendavaid küsimusi. Samuti oleme hea meelega valmis arvamuses toodud teemasid selgitama suuliselt.

Lugupidamisega

/ allkirjastatud digitaalselt /

Paul Keres

vandeadvokaat

Andri Rohtla

vandeadvokaat

Karl Kask

vandeadvokaat